

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний аграрний університет**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

**V Всеукраїнська науково-практична конференція
(6 грудня 2022 р.)**

м. Полтава 2022

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»: збірник матеріалів
V Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2022 р.)*

УДК 33: 167.1

А 43

Рекомендовано до друку вченою Радою факультету обліку та фінансів
Полтавського державного аграрного університету (протокол № 5 від 28.11.2022 р.).

Редакційна колегія:

- **Аранчій В. І.**, к. е. н., професор, в. о. ректора Полтавського державного аграрного університету, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
- **Дорогань-Писаренко Л. О.**, к. е. н., професор, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Зоря О. П.**, д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Томілін О. О.**, д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Єгорова О. В.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Остапенко Т. М.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
- **Кубецька О. М.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Актуальні питання сучасної економічної науки : збірник матеріалів
V Всеукр. наук.-практ. конф., 6 грудня 2022 р. Полтава : ПДАУ, 2022.
230 с.

До збірника матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Актуальні питання сучасної економічної науки» ввійшли результати
міждисциплінарних теоретичних та прикладних досліджень актуальних проблем
української економіки.

Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не
розділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених
фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за
додержання норм авторського права несуть автори.

© Колектив авторів

© Полтавський державний аграрний університет

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»: збірник матеріалів
V Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2022 р.)*

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ Й СВІТОВОЇ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ.....	216
СВІТОВИЙ ТУРИЗМ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ: ВИКЛИКИ, НАСЛІДКИ, ЕФЕКТИ ЯКІСНИХ ЗМІН Бурмінова М.В.....	217
ІНДУСТРІЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ Рудич А.І.	219
РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ Стамат В.М.	223
ТИПИ ТУРИСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Тютюнник Ю.М.	226
ГОЛОВНІ ТРЕНДИ СВІТОВОГО ТУРИЗМУ НА 2023 РІК Тютюнник Ю.М.	229

ТИПИ ТУРИСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тютюнник Ю. М.,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет

Відповідно до Закону України «Про туризм» учасниками відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, є юридичні та фізичні особи, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги (перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування) чи здійснюють посередницьку діяльність із надання характерних та супутніх послуг, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства (туристи, екскурсанти, відвідувачі та інші), в інтересах яких здійснюється туристична діяльність. Суб'єктами, що здійснюють та/або забезпечують туристичну діяльність, є [1]:

- туристичні оператори – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність;

- туристичні агенти – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, а також фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг;

- інші суб'єкти підприємницької діяльності, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг;

- гіді-перекладачі, екскурсоводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу – фізичні особи, які проводять діяльність, пов'язану з туристичним супроводом, крім осіб, які працюють на відповідних посадах підприємств, установ, організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти відвідування;

- фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності та надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування тощо.

Отже, з набуттям у 2010 р. чинності змін та доповнень до Закону України «Про туризм» на ринку з'явилося два типи туристичних підприємств – туроператори та турагентства. Туроператори – це виключно юридичні особи, які формують, організовують просування та реалізують власний турпродукт. Окрім того, туроператори мають право на реалізацію турпродукту інших туроператорів та окремих послуг постачальників послуг (наприклад, готелів,

транспортних підприємств, екскурсійних бюро тощо). З іншого боку, туроператорська діяльність є виключною для таких підприємств, додатково на ринку вони можуть пропонувати лише супутні послуги. Турагентства – це як юридичні, так і фізичні особи-підприємці, які надають посередницькі послуги з реалізації турпродукту, що сформований туроператором, туристам. За свою діяльність турагентства отримують від туроператора комісійну винагороду від кожного проданого турпакету.

Як зазначають М. В. Тонкошкур і В. В. Абрамов, саме туристичні оператори відіграють провідну роль в туризмі, оскільки вони пакетують різні послуги (транспорт, розміщення, харчування, трансфер, екскурсії, розваги тощо) в єдиний туристський продукт. Туроператор може також продавати послуги туризму роздільно. Це робиться з міркувань збільшення прибутку або за іншої необхідності. У першому випадку, коли туроператор формує туристський пакет, він виступає в ролі виробника туристського продукту. У другому випадку, коли туроператор продає послуги туризму окремо, він виступає як оптовий дилер туристських послуг. Це можливо у тому випадку, коли туроператор купує у виробника більше туристських послуг, ніж це необхідно для формування туристського пакету. Бувають також випадки, коли туроператори продають окремі послуги за оптовими цінами туристам, які бажають сформувати свій індивідуальний пакет [2, с. 56].

У світовій практиці виділяють чотири типи туристичних операторів [2, с. 56-57]:

- масового ринку;
- спеціалізованого сегменту ринку;
- внутрішнього ринку;
- зовнішнього ринку.

Туроператори масового ринку продають пакети на популярні курорти, при цьому перевезення туристів здійснюється чартерними або регулярними рейсами.

Туроператори спеціалізованого сегменту ринку – це найпоширеніший тип туроператорів. Вони можуть бути поділені на ряд категорій:

а) туроператори, що пропонують тури для певних клієнтів (молодь, бізнесмени, сімейні туристи тощо);

б) туроператори, що пропонують пакети в певні країни або на певні напрями (Англія, Франція, Латинська Америка тощо);

в) туроператори, що пропонують розміщення у певних туристичних центрах (Майорка, Анталія, Шарм-ель-Шейх, Карлови Вари тощо);

г) туроператори, що перевозять своїх клієнтів на певному виді транспорту (літак, автобус, круїзний лайнер тощо);

д) туроператори, що пропонують специфічні тури (сафарі, гірськолижний туризм, пляжно-кліматичні тури тощо).

Туроператори внутрішнього ринку (місцеві) продають турпакети всередині країни, а відтак є організаторами внутрішнього туризму.

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»: збірник матеріалів
V Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2022 р.)*

Туроператори зовнішнього ринку (в'їзні) створюють пакети і продають їх у різні країни, особливо в ті, з яких приїжджає найбільша кількість туристів. Оскільки цей вид діяльності вимагає серйозних капіталовкладень, пов'язаних із відкриттям закордонних представництв, організації коштовних рекламних заходів, то туроперейтинг зовнішнього ринку практично не характерний для України.

Також за регіональним напрямом діяльності прийнято поділяти ініціативних і внутрішніх (рецептивних) туристичних операторів.

Ініціативні туроператори – це оператори, що відправляють туристів за кордон або в інші регіони за домовленістю з приймаючими (рецептивними) операторами або безпосередньо з постачальниками послуг у сфері туризму. Класичний ініціативний туроператор формує складні туристські маршрути, комплектуючи їх з послуг місцевих туроператорів у різних місцях відвідання (за маршрутом), забезпечуючи проїзд до місця початку подорожі і в зворотному напрямку і організовуючи надання внутрішньомаршрутного транспорту.

Внутрішні (рецептивні) туроператори – це туроператори на прийомі, тобто ті, хто комплектує тури і програми обслуговування у місці прийому і обслуговування туристів, використовуючи прямі договори з постачальниками послуг (готелями, підприємствами харчування тощо).

За інформацією Державного агентства розвитку туризму через повномасштабну військову агресію росії за перші шість місяців 2022 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. загальна кількість платників податків, які займаються туристичною діяльністю, скоротилася на 16,8 % (із 19161 до 15933), у тому числі кількість юридичних осіб – на 24,5 % (із 5789 до 4370), а фізичних – на 13,5 % (із 13372 до 11563) [3].

Список використаних джерел

1. Про туризм : Закон України № 324/95-ВР від 15 вересня 1995 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 19.10.2022).

2. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Організація туризму» (Основи туризмознавства) (для студентів 1-2 курсу денної та заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.140103 – Туризм), Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 134 с.

3. Через війну надходження до держбюджету від тургалузі скоротилися майже на 26 % / Державне агентство розвитку туризму. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/chez-viynu-nadhodzhennya-do-derzhbyudzhetu-vid-turgaluzi-skorotilisya-mayzhe-na-26> (дата звернення 19.10.2022).